

zal ieder der aanwezigen in zijn kring mensen zoeken die met de inhoud van het memorandum kunnen instemmen en in den lande als invloedrijke personen kunnen worden beschouwd.¹

Kennelijk was het de bedoeling dat, als alles goed ging, de nieuwe groepering, of wat daarvan restte, op een later tijdstip met adhesie van anderen in de openbaarheid zou treden.

De bijeenkomst in 'Pulchri Studio' vond op zaterdagmiddag 21 juni plaats.

Daags daarna kwam bericht dat Duitsland de Sowjet-Unie aangevallen had. Daarmee ontstond in bezet Nederland een situatie die de groep-van Dam (als wij die term mogen gebruiken) verhinderde, van de grond te komen en die het Seyss-Inquart opnieuw duidelijk maakte dat hij geen andere politieke bondgenoot had dan de recalcitrante leider der NSB.

'Fall Barbarossa'

De invasie van de Sowjet-Unie die, ongeacht het in augustus '39 gesloten niet-aanvalsverdrag, sinds de herfst van '40 onder de code-aanduiding '*Fall Barbarossa*' voorbereid was, zou de grootste militaire operatie worden welke Hitler ooit ondernomen had. Op 10 mei '40 had hij bij het offensief in West-Europa 89 infanterie- en 10 tankdivisies ingezet. In een jaar tijd had de *Wehrmacht* evenwel het aantal tankdivisies kunnen verdubbelen: het waren er nu 20, waarvan 19 tegen de Sowjet-Unie gebruikt zouden worden (1 stond onder Rommel in Noord-Afrika). Aan infanterie-divisies werden er 134 in Oost-Europa opgesteld, waarvan 15 gemotoriseerd waren. Ook de *Luftwaffe* was in een jaar tijds uitgebreid maar er zouden tegen de Sowjet-Unie niet wezenlijk meer vliegtuigen in de strijd geworpen worden dan ruim een jaar tevoren bij de veldtocht in het westen: ca. 4 000 toestellen, drie-vijfde van de gehele *Luftwaffe*; het resterende twee-vijfde bleef bij de verdediging van Noorwegen en West-Europa ingeschakeld alsmede bij de operaties in het Middellandse Zeegebied. Vooral ten aanzien van het leger was de concentratie in Oost-Europa markant: 153 divisies voor *Fall Barbarossa*; 2 stonden er in Noord-Afrika, 7 op de Balkan, 38 in West-Europa, 1 in Duitsland.

Tegen de Sowjet-Unie zou Duitsland overigens niet alléén ten strijde trekken: Roemenië, dat in 1940 belangrijke gebieden aan de Sowjet-Unie had moeten afstaan, zou met ca. 15 divisies aan de invasie deelnemen,

¹ J. N. Breunese: Dagboek, 21 juni 1941.